

Rátz uram pedig igaz immunis Ember Régi Eleitől fogva, szép tanultságú, jó Conceptusu tiszta és serény pennája ifju Ember; de nem olyan, hogy valamit vadásszon a maga élémenetelére, igen modestus lévén. Én azt elgondolván, hogy ámbár vollásunkon való két Adessorok vannak itten, de az Officialisok sok időtől fogva tsak más Vallásuak; azonban Rátz uramnak igaz erre elégséges érdeme vagyon, Bölöni pedig a népes Unitaria Ecclesia között, kitsi Ecclesiánknak elei között buzgó s hasznos Férjfiú, holott unitarius Atya nemzette (Reformata szülte) bátorkodom Excdnak alázatosan könyörögni, hogy Bétsben Kegyelmed kezein fordulván meg ez a dolog, méltóztassék ennek a jó ifjú Férjfiúnak számára a nótáriusságot megszerezni. Továbbá magamat kegyelmébe ajánlván, vagyok mély tisztelettel Excellentiádnak

igen méltatlan alázatos szolgája

Benkő József

köpetzi fungens Pap.

Közép-Ajtai házamnál rozsasz író szerszámmal 1795 25 Aug.

(*Maros-Vásárhelyi bibliothéka kéziratára »Ep. Eruditorum« c. gyűjteményből.*)

Közli: GULYÁS KÁROLY.

ADALEK BENKŐ JÓZSEF ÉLETÉHEZ.

A sok csalódás, a mely a tudós középajtai ref. papot élete folyásában érte, nagy keserűséggel töltötte el lelkét. Evvel magyarázza Benkő kitűnő életírója, Mikó Imre is azt a félreútat, a melyre Benkő öreg korában lépett.¹ Szánalomraméltó, utolsó éveiről élénken szól *L. J. Marienburg*-nak egy levele, a ki Benkőnek néhány kéziratát az utókor-nak megmentette. E kéziratok — jobbára töredékek — a Nemz. Múzeum könyvtárában vannak, egybekötve s a következő jelzéssel ellátva: 489. *Quart. Lat. Josephi Benkő Collectanea Historica*² *MMSS. Autograph.* A kötetben van Marienburg levele is:

»*Anmerkung.* Alles dasjenige, was von dem, oben mit: *Collectanea histor.* a Jos. Benkő bezeichneter Blatte an folgt, sind *eigenhändig* geschriebene Bruchstücke des merkwürdigen, bedauernswürdigen Siebenbürgischen Gelehrten u. Schriftstellers, Joseph Benkő, welche ich erhielt, nachdem ich den jetzigen Hrn. Pfarrer in Közép-Aita, wo Benkő in elendsten Zustande lebt, ersuchte, doch einem Augenblick abzupassen, wo der erbarmenswürdige Mann nicht betrunken wäre, und ihn über eins u. das andere in Siebenbürgisch-historischer u. geographischer Rück-

¹ Benkő József élete és munkái. Irta gróf Mikó Imre. Pest, 1867.

² A *Historica* jelzés hibás, mert a gyűjteményben Benkőnek néhány botanikai jegyzete is van a következő növényekről: *Egérfark fű. Kurva virág. Lenlevelű fű. Kenő fű. Spinátz. Isóp. Szegfű Virágok. Sariólevelű Petreselyem. Vad petreselyem.*

sicht auszufragen, es zu vorzeichnen u. mir mitzuthemen. Allein der Geist von 1777.¹ u. w. Jahren, ist ganz von Benkő gewichen; er weiss immer halbberauscht nichts mehr, u. gab halbberauscht, was vorsteht, hervor. Ist dir unter diesen Umständen nicht — wenn auch sehr tragisch — doch immer sehr merkwürdig? — Kronstadt, im Apr. 1810. *L. J. Marienburg.*«

Marienburg levelét Mikó Imre is fölhasználta Benkő-monographiájában és egy részét magyarra is fordítja.² Az érdekes sorok közlését mégsem tartjuk fölöslegesnek.

GÁLOS REZSŐ.

EGY FRANCIA KÖLTŐ A MAGYAR NŐK VITÉZSÉGÉRŐL.

A *Mercure de France* 1749 februári számában l'illustre Hongroise címen egy magyar nőnek férfias vitézsége van megénekelve. Az előtünk ismeretlen költő, ki magát egyszerűen »un élève d' Apollon«-nak nevezi, alexandrinusaiban Szigetvár ostromában kitűnt vitéz nő tettének elbeszélésében, — főleg lélektani okaiban — Dobozy Mihály hitvesének történetére emlékeztet. Az író nem említi a nő nevét s csak annyit mond, hogy a történelem Szigetvár ostromához fűzi tettét. Vajjon ki volt e bátorszívű nő? A történelem nem tud róla. Talán nem tévedünk, hogy ha föltesszük, hogy az idegen író hallott egyet-mást a magyar nők vitézségéről, az egi nőkről, Dobozy hitveséről stb. s a hallott történetet az Európa szerte ismert szigetvári ostromhoz fűzte.

*

L'illustre Hongroise.

Soliman³ secondé de cinq cents mille bras,
 Conduit devant Sigeth⁴ l'horreur et le trépas;
 Sigeth de ses efforts n'ose plus rien attendre,
 Serin⁵ ni sa valeur ne peuvent te défendre;
 Que d'exploits glorieux! quels prodiges nouveaux!
 Comptez les habitans, c'est comptez ses héros
 A l'éguille des mains n'a guères occupées,
 Sur des murs aujourd'hui font briller des épées;
 Ce sexe, dont le propre est la timidité,
 Verse à grands flots le sang d'un soldat indompté.

¹ A *Transsilvania Generalis* I. kötete írásának éve.

² L. id. m. 196. l. Téves Mikó adata, hogy e levél apr. 10-én kelt, mert pontos dátuma nincs.

³ Soliman II.

⁴ Place forte de la Basse-Hongrie.

⁵ Nicolas, comte de Serin.